

Рекомендації. Медоносні бджоли (*Apis mellifera*) і вироблені ними продукти є своєрідними біоіндикаторами, які дають можливість визначити екологічний стан території, де проводиться збір продукції бджільництва. За рахунок чого можна отримати широкий комплекс екологічних характеристик компонентів довкілля, що дозволить своєчасно та об'єктивно прогнозувати їх зміни, для збереження і поліпшення. Це дозволить забезпечити ведення екологічно безпечного бджільництва.

Список використаних джерел

1. Довідник пасічника / В.П. Поліщук, В.А. Гайдар, М.І. Чегрик та ін.; за ред. В.П. Поліщука. 2-е вид. перероб. і доп. К.: Урожай, 1990. 224 с.
2. Національний стандарт України. Мед натуральний (ДСТУ 4497:2005). Київ 2007. 21с.
3. Мегедь О.Г. Резерви виробництва меду. К.: Урожай, 1988. 80 с.
4. Параняк Р.П. Шляхи надходження важких металів у довкілля та їх вплив на живі організми. Біологія тварин. 2007. Т. 9. № 1-2. С. 83–89.
5. Поліщук В.П. Бджільництво. К.: Вища школа, 2001. 287 с.

УДК 367.9:504

Рудишин С.Д., д.п.н, професор,
завідувач кафедри теорії і методики викладання
природничих дисциплін
Глухівського національного педагогічного
університету імені Олександра Довженка

ЕКОСИСТЕМА: СУЧАСНА ПРОБЛЕМА МАРГІНАЛІЗАЦІЇ ТЕРМІНОСФЕРИ З ПОЗИЦІЙ КЛАСИЧНОЇ ЕКОЛОГІЇ

Постановка проблеми. Сьогодні усі стали екологами, серед яких поступово збільшується частка екологів-маргіналістів. Це пов'язане з тим, що екологічна проблематика і термінологія набуває особливого сенсу в таких галузях знань як гуманітарні, соціальні і поведінкові науки, інформаційні технології, в яких стає спеціальною терміносферою, засобом вираження професійних і соціальних проблем у вигляді маргінальних термінів, зокрема: *екологія мови* (Haugen,1972; Жуковська, 2011; Ключко, 2017; Куца,2021; Мірченко, 2014; Радю, 2013; Розмаріца, 2004; Сербенська, 2002; Тараненко, 2021; Троян, Кантаржи, 2019; Finke, 2013; LeVasseur, 2015 та ін.); *екологія душі* (Пестунов, Стеценко, 2009); *духовна екологія* (Марван, 1993); *екологічна справедливість* (Гардашук, 2005); *екосистема творчої діяльності* (Самохіна, 2019; екосистема дитинства (Г.С. Тарасенко, 2018-2022); *екосистема програмного забезпечення* (Сидоров, Гріненко, 2014); *екологія перекладу* (Морозова,2015, с.259); *електронна екосистема управління освітніми процесами* (Кветний, 2022); *гендерний вимір екологічної комунікації* (Карпенко, 2006) та ін. [4-5].

Отже, біологи і екологи стикнулися з «термінологічною ентропією» – метафоричними тлумаченнями лінгвоекологами понятійного апарату природничих наук і тією невизначеністю, яка з цього випливає при науковій комунікації, теоретичному і практичному застосування ряду нових термінів.

Метою статті є критичний розгляд напрацювань вчених і методистів в маргінальному гуманітарному дискурсі під назвою «екосистема чогось», його методологічне розуміння і практичне застосування

Виклад основного матеріалу. Наша рефлексія на понятійний апарат лінгвоекологів щодо розуміння понять «екологія», «екосистема» спирається на біологічні та екологічні знання [1-7].

Екологія – біоцентрична міждисциплінарна наука про взаємовідносини організмів, їх угрупованнями (популяціями, ценозами) між собою та середовищем їхнього існування. Міждисциплінарність підкреслює біоцентричність екології, оскільки без живої речовини В. Вернадського екологічна тематика нівелюється.

Екосистема – це сукупність живих організмів (біоценоз), які пристосувалися до спільного проживання в певному середовищі існування (біотопі), утворюючи з ним єдине ціле.

Обов'язковими складовими екосистеми є продуценти, консументи і редуценти, які пов'язані трофічними, топічними, фабричними і форичними формами взаємозв'язків. Біологічне і ландшафтне різноманіття забезпечує гомеостаз екосистеми

На нашу думку, гуманітарне мислення лінгвоекологів дозволяє маргіналам через контекст створити власну терміносферу («екосистема мови», «екосистема дитинства», «екосистема перекладу», «екосистема управління освітніми процесами» та ін.). Прагматичне в таких моделях – це психолінгвістичний конструкт, що використовує позитивну енергетику емоційного і когнітивного сприймання ядра понять «екологія», «екологічний» як чистий (без забруднень), збалансований, природний, здоровий та інший позитив для життя людини в навколишньому середовищі. Вважаємо, що периферія понять може відображати певну конкретику, ситуативність, цілі дослідження, але не повинна змінювати сутність самого поняття, яку визначає його природничо-наукове ядро.

Критично ставимося до «білінгвістичної традиції» / до біоморфного погляду на мовне різноманіття як біологічне. Вважаємо, що цим створюються негативні ризики адаптації біоморфних метафор у мовну політику, оскільки перерахування, об'єктивізація та біологізація мов робить їх природними об'єктами, а не культурними артефактами.

Процес становлення маргінального дискурсу не є завершеним, але наростання ефекту «вавилонської вежі» не спостерігається; ця галузь знань динамічно розвивається, знаходить свою аудиторію, змінюється /модифікується і реагує на зміни, які відбуваються в глобалізованому світі.

Взаємопроникнення термінів маргіналів-екологів і класичної екології метафорично порівнюємо з горизонтальним переносом генів (інформації), яким користуються генні інженери. Результат переносу – створення «ГМО» (лінгвістичної екології та її терміносфери). Лінгвоекологи переносять на мову методи і терміни екології, тому вираз «екосистема дитинства» відносимо до т.з. «оксюморону» (лат. *oxymoron* – несенітниця) – літературно-поетичний прийом (стилістична форма), що поєднує протилежні за змістом контрастні поняття і створює смисловий парадокс, але разом дає нове уявлення. Прикладами оксюморону є вирази : старий Новий рік, звичайне диво, мертві душі, живий труп, гарячий лід, оптимістична трагедія, чесний шахрай, кінець вічності, оглушлива тиша, сталий розвиток. Отже, побажаємо мовній екології дістати широкого визнання світовою науковою спільнотою її терміносфери за аналогією з визнанням терміну «сталий розвиток», який унормований в документах і підручниках усіх країн.

Висновок. Екологічний термін є елементом екологічної терміносистеми, називає спеціальне поняття і вимагає чіткої дефініції. Збереження первинного науково-природничого змісту понять «екологія», «екосистема» є актуальним, оскільки розв'язання екологічних проблем потребує визначення й інтенсифікації тих напрямів досліджень, де можна віднайти шляхи *природовідповідного* існування людства

Список використаних джерел

1. Рудишин С.Д. Біологічна підготовка майбутніх екологів : теорія і практика: монографія. Вінниця : ВМГО «Темпус», 2009. 394 с.
2. Рудишин С.Д. Основи біогеохімії: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.]. К.: ВЦ «Академія», 2013. 248 с. (Гриф МОН України).
3. Рудишин С.Д., Коренева І.М., Самілик В.І. Екологічна компетентність як загальна компетентність вчителів природничих дисциплін *Український педагогічний журнал*. 2016. № 3. С. 74-83.
4. Рудишин С.Д. Лінгвістична екологія – маргінальний напрям мовознавства: понятійно-категоріальний апарат з позицій екології *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки*. Глухів, 2023. Вип. 1 (51). С. 230–236.
5. Rudyshyn Sergii. Linguistic ecology, terminosphere: problems and prospects of scientific ecological discourse. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 25-42.
6. Rudyshyn, S. D., Kravets, V. P., Samilyk, V. I., Sereda, T. V., & Havrylin, V. O. (2020). Features of the Fundamentalization of Education in Higher Educational Institutions of Ukraine in the Context of Sustainable Development. *Journal of Educational and Social Research*, 10(6), 149-161. <https://doi.org/10.36941/jesr-2020-0116>

7. Sergii D. Rudyshyn, Inna A. Stakhova, Nataliia H. Sharata, Tetiana V. Berezovska, Tetiana P. Kravchenko (2021). The Effects of Using Case-Study Method in Environmental Education. *International Journal of Learning, Teaching and Educational Research*. Vol. 20, No. 6, pp. 319-340, June 2021. URL: <https://www.ijlter.org/index.php/ijlter/article/viewFile/3952/pdf>

УДК 504.11

Серебряков В.В., д. б. н., професор, професор кафедри екології, природничих та математичних наук КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

Найда Корнелій Юрійович,

здобувач вищої освіти спеціальності 101 “Екологія” ступеня вищої освіти “Магістр”

КЗВО “Вінницька академія безперервної освіти”

КРИТЕРІЇ ВИДІЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ ЕЛЕМЕНТІВ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ

Анотація. В статті розглянуто структурні елементи регіональної екомережі: ключові території, сполучні території, буферні території, відновлювальні території. Запропоновано критерії виділення структурних елементів екологічної мережі. З’ясовано, що в основі проєктування екомережі повинні лежати флористичні, фауністичні, геоботанічні, біоценотичні і ландшафтні критерії, оскільки різні ієрархічні рівні організації живого покриву характеризуються різними механізмами підтримки біотичного різноманіття. Тому при формуванні екомережі необхідно використовувати різні групи критеріїв відбору, які б доповнювали одні одних, тому що жодна з них не є самодостатньою.

Ключові слова: біорізноманіття, функції, природно-заповідний фонд, рівень заповідності, сталий розвиток.

Abstract. The article examines the structural elements of the regional ecological network: key territories, connecting territories, buffer territories, restoration territories. Criteria for selection of structural elements of the ecological network are proposed. It was found out that the basis of the design of the ecosystem should be floristic, faunal, geobotanical, biocenotic and landscape criteria, since different hierarchical levels of the organization of living cover are characterized by different mechanisms for supporting biotic diversity. Therefore, when forming an eco-network, it is necessary to use different groups of selection criteria that would complement each other, because none of them is self-sufficient.

Key words: biodiversity, functions, nature reserve fund, level of protection, sustainable development.

Постанова проблеми. Одним з найважливіших завдань суспільства є збереження біотичного і ландшафтного різноманіття в контексті його сталого розвитку. Для збереження біотичного і ландшафтного різноманіття необхідно проєктувати і реалізувати екологічну мережу на основі певної групи критеріїв для виділення її структурних елементів [6]

Результати досліджень. Важливим аспектом збереження, відтворення і раціонального використання ландшафтно-біотичного різноманіття Східного Поділля (Вінницької області), який займає 4,4% території України, має стати реалізація регіональної екомережі на основі запропонованих критеріїв виділення її структурних елементів. Теоретичне обґрунтування, науково-методична розробка і розв’язання проблем охорони репрезентативного ландшафтно-біотичного різноманіття є актуальним і важливим завданням для аналізу територіальної структури, формування екологічної політики збалансованого природокористування, ефективного коригування “Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області 2020–2025”, “Регіональної програми охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів на 2019-2023 роки”. Це важливо для встановлення сучасного стану природно-заповідного фонду